

(Ti p theo)

Bức Kinh khinh thng Hà Nội nh th nào?

Nh nhng kt qu có đợc nh đã t b đợc ng l i kinh t ch huy, nhi u đ o lu t c i m h n đợc đ a ra nh lu t v quy n t hủu, lu t lao đợc ng phân đ nh quy n l i gi a ch và th , lu t cho phép sang nh ng ru ng đ t, lu t n i r ng đ u t ... đợc ban hành. Sau đó, năm 1992, Vi t Nam b t đ u v n đợc đ gia nh p kh i ASEAN và thi t l p quan h ngo i giao v i Đ i Hàn. Nh t B n cũng b c m v n và cho Vi t Nam vay 370 tri u M kim. Năm 1993, Vi t Nam ký th a hi p th ng m i v i kh i kinh t Tây Âu. Năm 1994, do vi c Vi t Nam s t s ng c ng tác trong vi c tìm ki m ng i m t tích (MIA), T ng Th ng Clinton ch m đ t c m v n vào tháng 7 năm 1995 và thi t l p quan h ngo i giao chính th c v i Vi t Nam. C u Dân Bi u Pete Peterson, m t c u tù nhân M t ng b giam H a Lò sáu năm đợc c làm đ i s . Trong khi đó, đ i s Vi t Nam t i Hoa K là Lê Văn Bàng, t ng làm đ i s i Liên Hi p Qu c. Cũng trong tháng đó, Vi t Nam tr nên n c h i viên th b y c a t ch c ASEAN.

Vi c gia nh p vào ASEAN không nh ng đã giúp cho Vi t Nam đợc c h i nh p và h c h i nh ng kinh nghi m phát tri n kinh t c a các n c trong vùng mà còn giúp cho Vi t Nam nhi u thu n l i v chính tr và ngo i giao. Đ i danh nghĩa h i viên c a m t t ch c quan tr ng g m nh ng n c có kinh t n ng đợc nh Tân Gia Ba, Thái Lan, Mã Lai..., uy tín Vi t Nam đợc nâng cao. Trong khi ch a th c u thân v i Hoa K đ th ng b ng áp l c c a Trung Hoa, ít ra Vi t Nam cũng có th cùng nh ng n c trong t ch c trên dàn x p nh ng xích mích v i Trung Hoa. Ngoài ra, vi c gia nh p ASEAN cũng là c h i ti n thêm m t b c đ thi t l p bang giao v i Hoa K .

Nh trình đ dân trí cao và nhân công t ng đ i còn r so v i các n c ASEAN láng gi ng, các công ty ngo i qu c b t đ u b ti n vào đ u t , kinh t Vi t Nam b t đ u phát tri n, nh t là v nông nghi p và k ngh nh ch t o hàng tiêu dùng. Tuy nhiên, đ gi v ng “đ nh h ng xã h i ch nghĩa”, chính quy n v n duy trì nh ng công ty do nhà n c qu n lý dù cho nh ng công ty này b l ã và chính ph ph i tài tr m i đợc v ng. Khi Võ Văn Kiệt kêu g i c n có s đ i x đợc đ u đ i v i c công ty t nhân l n qu c doanh, đ ngh này b gán cho là “sai đợc ng”. Trong nh ng công ty h p doanh l n, Đ M i đã đòi h i ph i có đ i di n c a Đợc n m trong công ty. Ngoài ra, do y u t chính tr nh m nâng đ nh ng t nh mi n Trung, x ng l c đ u đợc ch p thu n xây đợc t i Dung Qu t, Qu ng Ngãi. Vì lý do đ a đi m này không thu n l i, không h p lý v kinh t , cách xa nh ng gi ng đ u ngoài bi n hàng ngàn cây s , nh ng công ty ngo i qu c rút ra kh i công tác xây đợc, trung ng đợc nh t đ nh không đ i ý, dùng nh ng công ty xây c t qu c doanh. Do đó mà x ng l c đ u này đ n nay v n ch a xong.

Ngoài vi c tìm cách ki m h m s đ i m i kinh t , nh ng thành ph n b o th trong B Chính Tr đã ki m soát ch t ch h n trên lĩnh v c thông tin văn hóa. Ngay sau khi nh n ch c T ng Bí Th , Đ M i đã c nh cáo là “ngành thông tin c n đợc h ng đ n” và “báo chí v n là mũi t n công chính c a m t tr n văn hóa t t ng”. Đ M i chê trách ngành truy n thông đã l i đợc s c i trói báo chí đ “có nh ng bài báo, sách v ph nh n đợc, bóp méo l ch s và s th t”. M t y viên khác, Nguy n Đ c Bình, cũng g i truy n thông đ i chúng là “vũ khí hủu hi u trên m t tr n văn hóa t t ng”, và kêu g i báo chí ph i “v ch tr n nh ng âm m u c a nh ng l c

ờng chờng chờ nghĩa xã hủi muờn phờ nhờn quyờn lãnh đờo cờ a đờng”. Tuy không trờ c tiờp kiờm duyờt, nhờng nhờng giám đờc đời phát thanh, nhờng tờng biên tờp nguyờt san và báo chí đờu là đờng viên nên đờng tờo áp ờc bờng nhờng cuờc hờp mời tháng vời Ban Tờ Tờng Văn Hóa Trung ờng Đờng. Nhiờu tờng biên tờp không tuân hành đờng ờng ời cờ a Đờng đã bờ mờt chờc. Thí dụ là Vũ Kim Hờnh, Tờng Biên Tờp Báo Tuời Trờ, đã dám đờng bài phê bình chờ đờ cha truyờn con nời cờ a cha con Kim Nhờt Thành ờ Bờc Trờu Tiên, rời sau đó ời đờng bài nói vờ chuyờn Hờ Chí Minh có vờ. Bài báo cũng đờng bài thờ Lý Thờ y gời bà vờ Tàu Tăng Tuyờt Minh ngay trên trang nhờt (Đờ muời tờng biờt. Chuyờn thuờn niờn đờ. Hoài niờm tình thờm. Bờt ngôn tờ hiờu. Tờ nhân hờng tiờn. Dao ký thờn tiờn. Tờ muời an tâm. Thờ ngỏ da vờng. Tờnh thờnh nhờc mờu vờn phức)). Theo Hoàng Tranh (Huang Zheng), phó viờn trờng Viờn Khoa Hờc Xã Hời Quờng Tây, dám cời cờ a hai ngời cờ hành vào tháng 10 năm 1926. Bà Kim Hờnh vì viờc này mà mờt chờc (12). Mờy năm sau, bà quay sang xin đờc làm tờ Sài Gòn Tiờp Thờ, mờt tờ báo giúp ý kiờn ngời đờc mua bán hàng hóa.

Tuy nhiên, dù cho nhờng lãnh tờ Cờng Sờn Việ t Nam, nhờt là phe quân đời, tờ thái đờ tùng phờc và dù cho đã có quan hờ ngoời giao chính thờc, Trung Hoa vờn ời đờng tình trờng cờ thờ cờ a Việ t Nam đờ mà ờn át. Ngày 15-2-1992, Trung Hoa công bờ Luờt Lãnh Hời cờ a hờ, bao gờm gờn hờt biờn Đờng, và nói là sờ dùng võ ờc đờ ngỏn ngờ a nhờng vi phờm chờ quyờn cờ a hờ. Cùng vời nhờng ời công bờ, Trung Hoa cho quân đờn chiờm đờo Ba Đờu trong quờn đờo Trờng Sa. Chiờm đờo này xong, Trung Hoa mờnh mờ cờnh cáo Việ t Nam là “không nên làm đờu gì gây phờng hời cho tình hỏu nghờ mời tái ờp”. Mờt sờ đời biờu Quờc Hời phờn khỏng nhờng bờ Ban Đời Ngoời Trung ờng Đờng đờp bờ. Ba tháng sau, ngày 8-5-1992, khi cờ vờn cờ a Bờ Chính Trờ là Nguyờn Văn Linh sang gờp Giang Trờch Dân và Lý Bờng tời Bờc Kinh, có ờ đờ đờn mờt Cờng Sờn Việ t Nam, cùng ngày hôm đó và ờ cùng mờt phòng trong Nhân Dân Đời Sờnh, Trung Hoa ký kờt vời hỏng thờu Crestone cờ a Hoa Kờ đờ khai thác đờu hỏa trên vùng đờo Tu Chính, nời mà Việ t Nam và Trung Hoa đờng tranh chờp. Tờng giám đờc công ty Crestone là Randall Thompson sau đó đã xác nhờn là nhờng giời chờc Trung Hoa đã cam kờt vời ông là hỏi quân Trung Hoa sờ dùng toàn ờc bờo vờ nờu có chuyờn gì xờy ra trong vùng biờn mà công ty khai thác. Nguyờn Văn Linh không dám có mờt phờn ờng nào vờ viờc này, trái ời vờn ngờ ời cá mờn Trung Hoa vờ “nhờng giúp đờ quý báu” trờc kia. Ngày 27-5-92, quân Trung Hoa cũng đời cờt mờc biên giời ời Nam Quan sâu vào lãnh thờ Việ t Nam tờ 400 đờn 500 thờc và đờu tháng 7, Trung Hoa cờm mờc nhờn chờ quyờn trên đờo Đa Lờc thuờc Trờng Sa.

Hành đờng ờn át cờ a Trung Hoa đã gây tranh luờn gờt gao tời Hỏi Nghờ Trung ờng Đờng tờ ngày 18 đờn 29-6-1992. Phe bờo thờ cho là “vì Trung Hoa vờn là mờt nờc xã hỏi chờ nghĩa, chúng ta cờn phời liên kờt vời Trung Hoa và bờ qua nhờng xích mích nhờ nhờt”, trong khi đó, phe thờc đờng tờ cáo Trung Hoa hai mờt và “ời đờng chờ nghĩa xã hỏi đờ trời tay Việ t Nam”. Đờ Mời tuy rờt bờo thờ nhờng lúc nào cũng hô hào đời mời, ngoài mờt nói Trung Hoa là “bành trờng” nhờng ời không có mờt phờn ờng nào ngoài viờc mời Lý Bờng sang thăm Việ t Nam. Trờc khi Lý Bờng sang thăm Việ t Nam, trong tháng 8, Trung Hoa đờng mờt đờn khoan trên vùng biờn mà hai bên trờc kia đã thờ a thuờn là đờ trờng chờ sau này sờ thờng thuyờt giời quyờt, đờng thời cũng tờch thu hai tàu buờn cờ a Việ t Nam tời Hỏng Kông, tờ cáo là hỏ buờn ờu.

Sờ quá đờng cờ a Trung Hoa gây bờt an không nhờng cho Việ t Nam mà còn cho nhờng nờc ASEAN trong vùng. Vào tháng 11 năm 1992, Đờ Đờc Larson, tờ ờnh các ờc ờng Hoa Kờ trên vùng biờn Thái Bình Đờng mờnh mờ tuyên bờ là Hoa Kờ không muờn thờy mờt quờc gia nào

thờng trờ vùng Đông Nam Á mà chờ muờn có mớ t sờ thắng bờng lờc lờng. Có lờ nhờ vờ y mà trờc khi Lý Bờng sang Việ Nam, Trung Hoa rút bờ dần khoan đờu và trờ lờ i hai tàu buôn.

Tháng 12 năm 1992, Thờ Tờng Trung Hoa Lý Bờng sang thăm Việ Nam. Chuyờn viờng thăm chờ chú trờng nhiờu đờn nhờng hờp tác kinh tờ nhờng vờn đờ biên giời và lãnh hời vờn có nhiờu rờc rời. Trong cuờc hờp báo, Lý Bờng tuyên bờ mớ t cách lờc quan rờng “dù hai bên còn có nhờng bờ t đờng, nhờng chúng tôi đã thu hờp nhờng bờ t đờng lời chờ không làm lờn ra” nhờng Ngoời Trờng Nguyờn mờnh Cờm đã không chờc chờn lờm “Thờ Tờng Lý Bờng đã cho biờ t nhờn xét cờa ông vờ kờ t qờa nhờng cuờc thờo luờn. Chúng tôi ghi nhờn nhờn xét cờa ông và hy vờng chúng sờ đờc thờc hiờn trên thờc tờ” (13).

Dù Bờ Ngoời Giao không đờc hài lòng, nhờng phe quân đời lời càng muờn liên kờ t chờ t chờ vờ i Trung Hoa, nhờ t là sau khi thờ y khờ năng tờn công cờa Hoa Kờ trong chiờn tranh vùng Vờnh và trong cuờc chiờn Bosnia. Ngay sau khi Lý Bờng vờ nờc, đờn lờ t Bờ Trờng Quờc Phòng Đoàn Khuờ sang Trung Hoa gờp Bờ Trờng Quờc Phòng Trì Hờo Đờn và sau đó đờc gờp Giang Trờch Dân. Trong cuờc tiờp xúc, Đoàn Khuờ đã cờn thờn không nhờc nhờ gì đờn nhờng vờn đờ biên giời. Ba tháng sau, đờn lờ t Trì Hờo Đờn sang thăm Việ Nam đáp lờ. Do sờ khác biờ t vờ quan niờm ngoời giao giờa hai Bờ Quờc Phòng và Ngoời Giao, nhờng viên chờc Bờ Ngoời Giao đã không đờc thông báo gì vờ nhờng cuờc tiờp xúc kờ trên cờa hai quân đời Việ Hoa.

Quan hờ giờa Việ Nam và Trung Hoa đờc mô tờ trong báo cáo mớ t cờa Bờ Trờng Ngoời Giao Nguyờn Mờnh Cờm tời Quờc Hời vào tháng 9 năm 1992 nhờ sau: “Chúng ta phời nờ lờc duy trì quan hờ cờa chúng ta vờ i Trung Hoa nhờng đờng thời cũng phời bờo vờ chờ quyờn và sờ toàn vờn lãnh thờ. Tuy nhiên, đây là mớ t tiờn trờnh lâu dài và rờc rời”. Sau nhờng cuờc hờp cờ thờ trờng, mớ t bờn thờa cờc vờ nhờng nguyên tờc căn bờn đờ giời quyờt vờn đờ biên giời đờc hai bên ký kờ t ngày 19-10-93. Tuy nhiên, cờ thờ mờnh và kinh tờ phát triờn nhanh chóng, nhu cờu cờn đờu hờa cờa Trung Hoa ngày càng cao, vùng biờn Đông ngày càng trờ nên mớ t vùng biờn quan trờng không nhờng vì tài nguyên đờu hờa cờ đó mà còn là mớ t thờ y lờ chiờn lờc quan trờng đờ các tàu đờu ngoời quờc chờ đờu đờn bán cho Trung Hoa cho nên hời quân Trung Hoa luôn luôn tờo ra mớ t áp lờc trên vùng biờn này.

Tờ 1992, nhờ kinh tờ khá hờn và có tiờng nói mờnh mờ trong chính phờ, ngân sách quân đời Việ Nam sau mớ t thời gian bờ cờ t giờm bờ t đờu đờc gia tăng, khoờng hờn 1 tờ mờ kim mớ t năm. Ngân sách này đờn đờn đờc tăng lên gờp đôi trong năm 1997. Vì vùng biờn Đông là mớ t vùng có triờn vờng sờ có tranh chờp, Việ Nam chú trờng nhiờu hờn vào viờc hiờn đời hóa hời quân và không quân. Đờng thời, năm 1994, Đoàn Khuờ kêu gời chính phờ tăng thêm ngân sách cho Tờng Cờc Kinh Tờ Quờc Phòng nhờm mờc tiêu quân đời có ngày có thờ tờ túc. Trong tiờn trờnh thay thờ và canh tân vũ khí, Việ Nam đã đi mua vũ khí tờ nhiờu nờc khác nhau (Algeria, Anh quờc, Úc, Bulgaria, Pháp, ờn, Nam Dờng, Do Thái, Ý, Nhờt, Bờc Hàn, Đời Hàn, Ukraine, Liên Xô, Ba Lan, Tiờp Khờc, Mã Lai...)

Lờc lờng hời quân cờa Việ Nam cờ miờn Bờc mời đờu gờm có nhờng tàu tuờn cờa Liên Xô. Nhờng tàu này cũng nhờ nhờng tàu cờa hời quân VNCH cũ đã trờ nên lời thời và không có cờ phờn thay thờ. Dù đờc Liên Xô viờn trờ, nhờng nhà quan sát nhờn đờnh là vào năm 1992, hời quân cờa Việ Nam không thờ ngang tay vờ i đa sờ các nờc trong vùng Đông Nam Á và không cách nào so sánh đờc vờ i Trung Hoa. Sau nhiờu thăm dò tời Úc, Nam Dờng, Mã Lai, cuời cùng, năm 1994, Việ Nam mua đờc cờa Liên Xô bờn tuờn đờng hờm Tarantus loời I và loời II trang bờ hờa tiờn Styx vờ i tờm bờn xa 83 cây sờ. Sau đó Việ Nam hời mua 3 tàu tuờn duyên cờa Đời Hàn. Liên Xô cũng hờp tác vờ i Việ Nam đờ chờ tờo tàu phóng ngờ lời và hờ tờng hờm nhờ cờ bờn cờng Sài Gòn, sau đó, bán cho Việ Nam vài tàu ngờm Kilo. Việ Nam cũng mua

đồng c hai tàu ngầm cũ của Bắc Hàn và đã trở về ng g o. Năm 1999, Việt Nam mua thêm của Bắc Hàn một số hàng a ti n SS1 Scud B và hàng a ti n phòng không Iгла (SA-16 Gimlet) trị giá khoảng 100 triệu M kim. Năm 2000, hàng quân của Việt Nam đã được mua từ các đại sứ quán sau khi ký một hiệp định với Ukraine để Ukraine giúp đỡ canh tân và huấn luyện chuyên viên lái xạ ng đóng tàu Ba Son.

Không quân của Việt Nam ngoài những máy bay chuyên ch và trực thăng mà tình trường hoạt động không được biết rõ, lực lượng chính là những máy bay Mig 21 và Su 22. Số máy bay Mig 21 năm 1987 bằng hàng đ n, đ n năm 1999 chỉ còn có 124 chiếc. Do thói quen, Việt Nam lại dựa vào Liên Xô để mua vũ khí mới. Năm 1994, Việt Nam mua 6 máy bay chiến đấu và oanh tặc Sukhoi Su-27, hai năm sau lại mua thêm 6 chiếc nữa. Những máy bay này có tầm hoạt động là 4000 cây số và có thể bay trên trời 5 giờ liên tiếp. Từ năm 2005, Việt Nam có thêm được 5 chiếc Su30 và cũng mua thêm 40 chiếc Su 22 cũ của Ba Lan. Số máy bay Mig 21 còn lại cũng được n Đ và Do Thái canh tân. Có lẽ Việt Nam sẽ không dám mua Su -27 của Liên Xô, vì một chiếc bị rơi khi tham dự hội Air Show ở Tân gia Ba, một chiếc khác rơi gần Cam Ranh. Riêng Ph n Lan, khi canh tân quân đội, những xe tăng T54 và T55 không dùng đ n n a đã bán rẻ bán tháo cho Việt Nam (14).

Do sự bất lực của những hàng đ ng l n áp của Trung Hoa, ngoài việc gia tăng ngân sách quốc phòng, Việt Nam vẫn tiếp tục đa phương hóa ngoại giao bằng cách cải thiện mối quan hệ với Hoa K và các nước ASEAN. Riêng với Hoa K, Tổng Th ng Clinton vẫn lên c m quy n nên triển vọng tiếp quan hệ ngoại giao tốt đẹp hơn. Năm 1992, Clinton đã cho phép ngân hàng thế giới trợ giúp Việt Nam. Những công cuộc tiếp quan hệ ngoại giao có lẽ bắt đầu từ đôi chút khi một thương gia Việt Nam ở Florida, ông Lý Thanh Bình, tiếp xúc với h n h p của ông là Nguyễn Văn H o (15), một viên chức cao cấp của Việt Nam Cộng Hòa trước kia, đã làm trung gian cho chính quyền Cộng S n để mua hàng từ ông Harold Brown, chủ tịch đ ng Dân Ch , sau này làm chủ tịch ng B Th ng M i, đ ông này nói giúp Clinton về c m v n. Theo ông Bình, Nguyễn Văn H o đã yêu cầu Việt Nam gửi qua ngân hàng Indosuez ở Singapore mà một phó chủ tịch là Lê Quang Uy n, bạn ông H o, một số tiền 700 ngàn M kim cho ông Brown. Dù lại khai của ông Bình đã được kiểm tra qua máy phát hiện nói dối (lie detector), và báo New York Time xác nhận là có sự chuyển giao tiền bạc cho ngân hàng Indosuez, ông Brown đã không bị truy tố, những chuyển này đã khiến Tổng Th ng Clinton phải hoãn lại tiến trình tiếp tiếp bang giao cho tới ngày 3-2-1994, Hoa K mới tuyên bố bãi bỏ c m v n, chủ n b tái tiếp quan hệ ngoại giao.

(Còn tiếp)